

IMPROVING OUTCOMES IN THE TREATMENT OF OPIOID DEPENDENCE

(21.-23. 4. 2009, Cannes)

21. – 23. apríla 2009 sa konal vo francúzskom Cannes 8. ročník medzinárodnej konferencie o manažmente závislosti od opioidov (Improving Outcomes in the Treatment of Opioid Dependence). Ide o podujatie podporované farmaceutickými firmami s pravidelnou účasťou renomovaných prednášateľov v tejto oblasti. Program bol rozdelený na tri dni. Celkovo odznelo vyše 20 prezentácií. Niektoré sa autor pokúsi priblížiť bližšie.

Prof. Sharon Walsh (USA) sa vo svojej prednáške venovala bezpečnostným aspektom substitučnej liečby, upozornila na riziko súčasného užívania benzodiazepínov v rámci opioidnej substitučnej liečby. Kontrolované štúdie poukazujú na nižšie riziko predĺženia QT intervalu u jedincov užívajúcich buprenorfín, bezpečnostný profil buprenorfínu sa javí po vyhodnotení všetkých relevantných ukazovateľov lepší, ako je to pri metadóne.

Prof. Elinore McCance-Katz (USA) sa zaoberala súvislosťami medzi liečbou HIV a závislosti od opioidov. Problém bol študovaný na zdravých dobrovoľníkoch, autorka sumárne konštatovala, že buprenorfín má menej nebezpečných interakcií s antivírusovými liečivami používanými v tejto indikácii ako metadón.

Dr. Laurent Gourarier (Franc.) uviedol najnovšie poznatky o substitučnej liečbe u tehotných žien. Použitie metadónu je tu pomerne dobre zdokumentované, málo sa zatiaľ vie o buprenorfíne. Niektoré novšie štúdie poukazujú na lepšie výsledky u žien, ktoré užívali buprenorfín, programy však musia byť podporované celkovou medicínskou a sociálnou starostlivosťou.

Prof. Marc Auriacombe (Franc.) uvádzal nové poznatky o buprenorfínovej substitúcii vo Francúzsku. Buprenorfín môže predpisovať každý lekár, špeciálne vzdelanie sa na to nevyžaduje, predpisovanie metadónu je viazané na špeciálne centrá. To viedlo k tomu, že sa podchytila väčšia proporcía heroínových konzumentov, ktorí sa zaregistrovali v primárnej sfére praktických lekárov. Následne došlo k zníženiu HCV a HIV séroprevalencie vo Francúzsku. Problémom je zneužívanie buprenorfínu (čierny obchod a pod.), vypracúvajú sa však účinné inštrumenty na monitorovanie tohto nežiaduceho javu.

Prof. Nicholas Lintzeris (Austrália) hovoril o súčasných trendoch v substitučnej liečbe. Svet je v tomto zmysle rozdelený na dve časti, vyspelá časť má vybudované inštitúcie pre závislých od heroínu, avšak napriek tomu ani zďaleka nie všetci závislí sú tam podchytení, objavil sa nový problém závislých na predpisovaných (medicínskych) opioidoch. Zaostalejšia časť sveta sa borí so základnými problémami, s následkami vnútrožilovej aplikácie heroínu, stúpajúcim HIV a HCV zamorením.

Z hľadiska substitučnej liečby sa buprenorfin javí jednoznačne ako bezpečnejší, nie je asociovaný so stigmou metadónu, jeho pozícia vo svete nie je rovnaká. Sú krajiny s minimálnou reguláciou buprenorfinu (Francúzsko, Malajzia), s miernou (USA) a prísnu (Austrália). Autor zdôraznil potrebu prispôsobenia celej protidrogovej starostlivosti miestnym, lokálnym podmienkam.

Dr. Neville Wright (V. Británia) vystúpil s prednáškou o psychiatrickej komorbidite pri opioidovej závislosti. Až 24 % pacientov s vážnou duševnou poruchou trpí na problematické užívanie nejakej návykovej látky. 16 % z nich sú závislí od opioidov. Keď sa to zoberie z druhej strany, 49 % závislých od opioidov trpí na nejakú inú závažnú duševnú poruchu, 28 % na bipolárnu afektívnu poruchu, u 42 % je možné diagnostikovať aj posttraumatickú stresovú poruchu, 37 % z nich má anamnézu samovražedného pokusu. Autor sa zaoberal aj terapeutickými aspektmi, pri psychózach sa najlepšie uplatňujú atypické antipsychotiká, najlepšie redukuje konzumáciu drog klozapín, sú s ním však spojené praktické problémy. Prof. Gabriele Fischer (Rak.) sa zaoberala pohlavnými diferenciami drogovej závislosti. Drogová závislosť u mužov je 2-3-krát častejšia ako u žien. Alkoholová závislosť je u mužov 4-krát častejšia. U mužov je iná komorbidita ako u žien, depresívne poruchy sú približne rovnako frekventované (27 %, resp. 29 % u žien), úzkostná porucha sa nachádza u 25 % mužov, oproti 47 % u žien. ADHD je u mužov 28 %, u žien len 19 %. PTSD je 24 %, resp. 45 % u žien. Čo sa týka porúch osobnosti, u mužov dominuje antisociálna porucha, u žien hraničná porucha. U mužov je v prevahe externalizácia problému, hedonistické nastavenie, u ženy je problém viac prežívaný vnútorne, spojený s emocionálnou a fyzickou bolesťou. U žien je častejší drop-out z terapeutických programov, v schopnosti dlhodobej abstinencie po liečbe sú zase na tom lepšie ženy.

Dr. Johan Kakko (Švédsko) porovnal metadónovú substitúciu s buprenorfinovou. Obe sú efektívne, buprenorfin má lepší bezpečnostný profil, na metadón však zotrvá viac pacientov. Je málo vzájomných porovnávacích štúdií, komplexnejšie vyhodnotenia prakticky neexistujú. V súčasnosti nie je možné určiť spoľahlivé prediktory, ktoré by napovedali o vhodnosti budúcej liečby. Oba prístupy sú porovnateľné, môžu sa aj vzájomne dopĺňať, teda pripúšťajú sa prechody z metadónových programov do buprenorfinových a opačne.

Celé podujatie je možné hodnotiť ako osožné, uskutočnilo sa interaktívnym spôsobom, kedy sa aj poslucháči museli do diania osobne zapájať. Konferencia poukázala na nesporný vývoj poznatkov v tejto oblasti, jasnú medicinalizáciu problému, ohraničenie od iných dôležitých súvisiacich aktivít (najmä sociálnych a pedagogických), ktoré sú ponechané príslušným odborníkom.

*MUDr. I. André, PhD.,
Psychiatrická klinika LFUK a FNsP Bratislava*